אי אליבא דר' אליעזר קאמר אפי' לכתחילה נמי אלא לא קשיא הא ר"ש הא רבנן דתניא בן לוי שנפסקה לו נימא בכנור קושרה ר' שמעון אומר עונבה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף היא אינה משמעת את הקול אלא משלשל מלמטה וכורך מלמעלה או משלשל מלמעלה וכורך מלמטה ואיבעית אימא הא והא רבנן ולא קשיא כאן באמצע כאן מן הצד ואיבע"א הא והא באמצע מר סבר גזרינן ומר סבר לא גזרינן: **מתני'** [א]חותכין יבלת במקדש אבל לא במדינה ואם בכלי כאן וכאן אסור: **גמ'** ורמינהו (א) [ב]הרכיבו והבאתו מחוץ לתחום וחתיכת יבלתו אין דוחין רבי אליעזר אומר דוחין [ג]רבי אלעזר ורבי יוסי [ג](בן) חנינא חד אמר [ג]הא והא בלחה ולא קשיא כאן ביד כאן בכלי וחד אמר הא והא ביד ולא קשיא הא בלחה הא ביבישה ולמאן דאמר הא ביד הא בכלי מאי טעמא לא אמר הא בלחה הא ביבישה אמר לך יבישה אפילו בכלי נמי שרי מ"ט איפרוכי איפרכא ולמ"ד הא בלחה והא ביבישה מאי טעמא לא אמר הא ביד הא בכלי אמר לך בכלי הא תנן אם בכלי כאן וכאן אסור ואידך הא דקתני התם משום דקא בעי איפלוגי ר' אליעזר ורבנן ואידך דומיא (ב) דהרכיבו והבאתו מחוץ לתחום קתני דרבנן ואידך הרכיבו דלא כרבי נתן [ד]דאמר החי נושא את עצמו הבאתו מחוץ לתחום [ה]כר"ע דאמר תחומין דאורייתא מתיב רב יוסף אמר רבי אליעזר ק"ו [ו]ומה שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת אלו שמשום שבות אינו דין שידחו את השבת אלא אמר רב יוסף הא והא ביד ושבות (ג) מקדש במקדש התירו שבות דמקדש במדינה לא התירו יתיב אביי וקאמר להא שמעתא איתיביה רב ספרא לאביי [ז]היה קורא בספר על האסקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו והא הכא דשבות דמקדש במדינה הוא ולא גזרי' דילמא נפיל ואתי לאיתויי ולא אוקימנא באסקופה כרמלית ורה"ר עוברת לפניה דכיון דאיגדו בידו אפילו שבות נמי ליכא איתיביה [ח]משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה והא הכא דשבות דמקדש במדינה (ד) ולא גזרינן שמא יחתה בגחלים אישתיק כי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל הכי אמר לי רב ספרא אמר ליה מאי טעמא לא תשני ליה [ט]בני חבורה זריזין הן ואביי [י]כהנים זריזין הן אמרינן בני חבורה זריזין הן לא אמרינן רבא אמר רבי אליעזר היא דאמר מכשירי מצוה דוחין את השבת ומודה ר' אליעזר דכמה דאפשר לשנויי משנינן מאי

אי אליבא דר"א קאמר. כלומר כמאן ס"ל במכשירין על כרחך כר"א ס"ל וכיון דכר"א ס"ל אמאי הוי לכתחילה אסור: **אלא הא ר' שמעון והא רבנן.** מתני' רבנן דפליגי עליה דר"ש ואמרי קושרה דסבירא להו כר"א בהלא דמכשירי מצוה דוחין וכו' וכגון בשאי אפשר לעשות מאתמול כדקתני שנפסקה לו נימא בכנורו ופליגי עליה בשאפשר לעשות מבעוד יום הלכך בתחילה אסור ומעיקרא כי הוה מוקמינן לה כר' יהודה מ"ט לא שנינן הכי משום דלא שמעינן בהדיא דאית ליה האי סברא למפלג בין אפשר לאי אפשר וכל כמה דלא אשכח תנא דאמר הכי בהדיא מיבעיא לן סתמא דמתניתין מני: **אף היא.** אם היה עונבה או קושרה אינה משמעת את הקול והואיל וקשירה נמי אב מלאכה היא הא עדיפא שתשמיע את הקול וטוב לנו לחלל את השבת בשלשולו לקיים השמעת קול שיר של לוים מלחלל שבת בקשירה שהיא אב מלאכה ולא נקיים בה שום מצוה דלא מלי (ה) השמע קול: **משלשל מלמטה וכורך מלמעלה.** שהרי יש יתדות מלמעלה ולמטה שראשי הנימין כרוכין בהן וכשהוא רוצה מגלגל היתד והנימא נכרכת כעין שעושין למיני כלי זמר ארפ"א דמאריך עד שיגיע ליתד שלמעלה וכורכה בו והרי היא כבתחלה ומגלגלין היתד עד שמתפשטת כהלכתה ומשמעת קולה ולרבנן עדיפא למשרי קשירה דהא משלשל נמי אב מלאכה הוא דמתקן כלי כהלכתו וכיון (דדמי) [דשרי] לכתחלה מחליף ואתי נמי להתיר נימין בכנור חדש לכתחלה הלכך קשירה עדיפא: **הא והא רבנן.** דמכשירין שא"א מבעוד יום דוחין והא דקתני מתניתין קושרה כשנפסקה באמצעית שאילמלי עונבה לא תשמע קולה והא דקתני עונבה כשנפסקה בראשיה שאין צריכה שם חיזוק כל כך וסגי ליה בעניבה: **ואי בעית אימא הא והא באמצע.** הא ר"ש והא רבנן וברייתא דקתני לא היה קושרה מדאורייתא שרי דס"ל כר"ש מכשירין דמצוה דוחין היכא דלא אפשר להו מאתמול ומשום גזירה הוא דגזר אמצע אטו מן הצד אבל בעלמא ליכא למיגזר מידי דחי: **מתני' יבלת.** ורוא"ה והוא מום לתמיד שדוחה את השבת כדכתיב (ויקרא כב)[א] או חרוץ או (ו) יבלת יבלת דקרא קרינן יבלת שאין שם דבר אלא כמו חיגרת דומיא דשבור ולא כתיב שבר ועורת נמי לא כתיב עירונן אבל יבלת דמתני' הוא שם דבר של המום: **חותכין יבלת.** ביד קאמר: **אם בכלי כאן וכאן אסור.** ואע"ג דכי עביד נמי ביד מתקן הוא והוה ליה תותך מבעלי חיים והוי תולדה דגוזז את הצמר אפ"ה כיון דכלאחר יד קא עביד שאין כן דרך לחותכה אלא בסכין אין כאן אלא שבות: **ואם בכלי כאן וכאן אסור.** דאב מלאכה הוי הואיל ואינו משנה מכמות שעושין בחול: **גמ'** (ז) **הרכיבו.** בפסח הבא בשבת קאמר הרכיבו על כתיפו ברה"ר או להביאו מחוץ לתחום: **וחתיכת יבלתו אין דוחין.** קשיא סתמא אסתמא: **הא.** דפסחים בכלי וה"נ קאמר תנא דמתני' ור"א אפילו בכלי שרי דס"ל מכשירי מצוה דוחין שבת כגון מלאכה שאפשר לעשותה מבעוד יום כגון בקור המום מכשירי קרבן הוא והקרבן דוחה השבת ובמכשירין פליגי: **מתני' ביבישה.** ואפ"ה בכלי אסור משום דמתקן לה וענין מלאכה קא עביד ודפסחים בלחה ותרוייהו ביד: **אמר לך בכלי.** למה לי לאשמועינן בפסחים דאסור הא כבר שמעינן לה הכא ולמה ליה לתנא לסתמיה בתרי דוכתי: **ואידך.** להכי הדר תניא התם משום פלוגתא דרבי אליעזר דאשמועינן דאפילו בכלי שרי: **ואידך.** להכי לא מוקמינן להאי דפסחים בלחה ובכלי דאם כן הוה ליה אב מלאכה והתם הא דשבות הוא דאיירי: **דומיא דהרכיבו.** דלא מיתסר אלא מדרבנן דחי נושא עצמו ותחומין נמי דרבנן ואפ"ה הואיל ואפשר מאתמול לא דחי: **ואידך.** הרכיבו והבאתו גופה מלאכה גמורה היא דלא ס"ל להאי תנא בפסחים כר' נתן דאמר במס' שבת בפ' המצניע (דף צד.) חי נושא את עצמו ובתחומין סבר לה כרבי עקיבא דאמר במס' סוטה בפ' כשם שהמים בודקין (דף כז:) תחומין דאורייתא: **א"ר אליעזר ק"ו.** התם גבי פלוגתייהו תנינן לה בפ' אלו דברים (פסחים סה:): **אלו שמשום שבות.** אלמא ת"ק משום שבות קא אסר להו וש"מ דלאו בכלי מתוקמא: **אלא אמר רב יוסף הא והא ביד.** ומיהו מתני' ביבישה לא מוקמינן לה דאם כן אפילו בכלי שרי אלא בלחה וביד היינו טעמא דשרי דשבות הוא ובמקדש שתמידין וקרבנות לצור במקדש הם מבקרין אותן ובפסחים היינו טעמא דאסור דאע"ג דשבות הוא וצורך מקדש הוא אפ"ה כיון דכל אחד ואחד מבקר פסחו ומתקנו בביתו ואח"כ מביאו למקדש לא התירו לעבור על השבות במדינה: **להא שמעתא.** דרב יוסף: **גוללו אצלו.** דכיון דאיגדו בידו אע"ג דאיכא שבות דילמא נפיל כוליה לרה"ר ואתי לאיתויי ספר נמי שבות דמקדש קרי ליה שהרי קדש הוא אלמא שבות לצורך מקדש הותר אף במדינה: **הא אוקימנא.** בריש פירקין באסקופה כרמלית וכו' דאפילו שבות ליכא למגזר דא"נ נפיל כוליה כי ממטי ליה לתוך הבית דרך האסקופה אין כאן חיוב חטאת: **משלשלין וכו'.** לצלותו והוא יצלה מעצמו ובבשר דעלמא אמרינן אין צולין בשר בצל ובילה אלא כדי שיצולו מבעוד יום גזירה שמא יחתה בגחלים בפ"ק דשבת (יט:): **והא הכא.** דכל אחד צולה פסחו בביתו וקשרי ליה נמי במדינה: **בני חבורה.** הנמנין על הפסח זריזין הן דכל העוסקין בקדשים זריזין וחכמים הלכך לא מחתי: **ואביי.** דאישתיק סבר כהנים זריזין הן אמרינן בכמה דוכתי דכיון שנכנס לעבודה בידוע שלמדוהו הלכות קדש אבל בני חבורה זריזין הן לא אמרינן שאין לך אדם שאינו עושה פסח: **רבא אמר.** הא והא ביד כדאמר דבכלי ליכא לאוקמי לפסחים משום מלאכה והא והא בלחה דאי ביבישה לא מיתסר בכלי אלא מתני' דקתני שבות דאפשר לה מאתמול מידחי מקמי מכשירי מצוה ר"א היא דפליג נמי עלה דההוא דפסחים ואמר דוחין דאפילו אב מלאכה מידחי מקמייהו וכ"ש שבות והא דקתני במתני' דבכלי אסור מודה ר"א דכמה דאפשר לשנויי משנינן ליה ולא מחללינן שבתא והיכא דלא אפשר כגון גבי איזמל דחינן אפילו אב מלאכה:

מאי

הא בלחה הא ביבישה. [מתניתין ביבישה] ואפילו הכי אסרינן בכלי דשבות גדול הוא:

יבישה אפילו בכלי שרי. ולא מסתבר להחמיר עליו כיון דאפרוכי מפריך:

ולאו אוקימנא באסקופה כרמלית. תימה דאמר לעיל (דף לז.) גבי מלאן לבתים או כריכות מביאן פחות פחות מד' אמות אלמא שבות דמקדש במדינה התירו וי"ל דשבות כי האי גוונא ודאי שמוטלין בבזיון התירו:

מה

מסכת שביעית
פרק ח' משנה ו'

תְּאֵנִים שֶׁל שְׁבִיעִית, אֵין קוֹצִין אוֹתָן בְּמֻקְצֶה, אֲבָל קוֹצֶה אוֹתָם בַּחַרְבָּה. אֵין דּוֹרְכִין עֲנָבִים בְּגַת, אֲבָל דּוֹרֵךְ הוּא בַּעֲרֵבָה.

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שמ סעיף ג:

סב ב ג מיי' פ"א מהל' קרבן פסח הלכה יח סמג עשין רכג:

סג ד מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה טו:

רב נסים גאון

פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע אתא לאשמועינן היינו מתני' דבפ' אלו דברים בפסח דוחין את השבת (פסחים דף סה) ותנן ר' אליעזר אומר דוחין אמר ר' אליעזר ומה אם שחיטה שהיא כו' אמר לו ר' יהושע יום טוב יוכיח כו'. הרכיבו דלא כר' נתן דאמר חי נושא את עצמו הבאתו מחוץ לתחום כר' עקיבא דאמר תחומין דאורייתא ועיקר דברי ר' נתן בפרק המצניע (שבת דף לד) ר' נתן אומר על השחוטין חייב על חיים פטור שהחי נושא את עצמו ועיקר דברי ר' עקיבא במשנת סוטה (דף כז) בפרק כשם שהמים בודקין אותה וכבר פירשנוה:

ולא קא גזרינן שמא יחתה בגחלים איתא בסוף פרק יציאות השבת (דף יח) לא תמלא אשה קדירה עססיות כו' ואמרינן אפילו תימא בית הלל בהא מיסר אסרי גזירה שמא יחתה בגחלים:

רבינו חננאל (המשך)

ל"ד] הבאתו מחוץ לתחום כר"ע דאמר תחומין דאורייתא ומפורש (בסוכה) [בסוטה] פרק [כשם שהמים דף כ"ז] ואילו נמי איסור מלאכה נינהו ומותבינן איני דהני איסור מלאכה נינהו והתנן א"ר אליעזר ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה שבת אלו שמשום שבות [וכו'] [א]מיהו שבות דמקדש במקדש התירו אבל האי דפסח שבות דמקדש. [במדינה לא התירו] [ב]על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו והא הכא שבות (דכתיבי) [דכתבי] הקדש במדינה הוא ולא גזרינן דילמא נפיל ואתי לאיתויי. אמר ליה ולאו מי אוקימנא להההוא באסקופה כרמלית ורה"ר עוברת לפניה דכיון דאיגודו בידו שבות נמי ליכא. איתיביה משלשלין הפסח בתנור עם חשיכה והא הכא דשבות דמקדש במדינה היא ולא גזרינן שמא יחתה בגחלים. ופריק רב יוסף בני חבורה זריזין הן לפיכך לא גזרו ואביי כהנים זריזין הן אמרי' בני חבורה זריזין הם לא אמרינן רבא אמר ר' אליעזר לטעמיה דאמר מכשירי מצוה דוחין את השבת ומודה ר' אליעזר דכמה

א) נ"ל אלא אמר רב יוסף הא והא ביד מיהו שבות דמקדש וכו'.
ב) נ"ל איתיביה רב ספרא לאביי היה קורא בספר על האסקופה וכו'.

מסורת הש"ס

גמ' א) פסחים סה: וסח: ב) [שם סח: רוב הסוגיא ע"ש] ג) [נ"ל בר'] ד) שבת לד. ה) [סוטה כז: וש"נ] ו) [פסחים סה:] ז) לעיל לז: [שבת ה:] ח) שבת יט: ט) [שבת כ. פסחים פה.] י) [שבת כ. קיד: פסחים נט: סה. ביצה יח. ב"ב ל. זבחים לה. חולין קכג:]

הגהות הב"ח

(א) גמרא ורמינהו הרכבתו והבאתו וכו' ולא קשיא הא ביד הא בכלי:
(ב) שם דומיא דהרכבתו והבאתו וכו' ואידך הרכבתו דלא:
(ג) שם ושבות דמקדש במקדש:
(ד) שם במדינה הוא ולא גזרינן:
(ה) רש"י ד"ה אף הוא וכו' דלא מלי משמעת קול:
(ו) ד"ה יבלת וכו' חרוץ או יַבֶּלֶת יבלת דקרא קרינן יַבֶּלֶת שאינה שם דבר אלא כמו חִיגֶרֶת דומיא דשבור ולא כתיב שֶׁבֶר וְעַוֶּרֶת נמי לא כתוב עורון אבל יַבֶּלֶת דמתניתין:
(ז) ד"ה הרכבתו בפסח הבא בשבת קאמר הרכבתו להרכיבו על כתיפו:

תורה אור

רש"י א] עַוֶּרֶת אוֹ שָׁבוּר אוֹ חָרוּץ אוֹ יַבֶּלֶת אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת לֹא תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַייָ וְאִשֶּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַייָ: (ויקרא כב, כב)

רבינו חננאל

כו' ונדחה ואסיקנ' אלא ל"ק הא ר"ש הא רבנן דתניא בן לוי שנפסקה לו נימא בכנורו קושרה קשר של קיימא כו'. איבעית אימא הא והא ר' שמעון ולא קשיא מתניתין באמצע ברייית' מן הצד איבעית אימא הא והא באמצע ות"ק סבר לא גזרינן באמצע אטו מן הצד ותנא (כד"א) [דברייתא] סבר גזרינן:

מתני' חותכין יבלת במקדש אבל לא במדינה ואם בכלי כאן וכאן אסור. והתנן בפסח חתיכת יבלת אינה דוחה את השבת. ופרקינן מתני' ביבישה ומתני' דפסח בלחה. ואיבע"א לעולם בלחה ומתני' ביד. ומתני' דפסח בכלי. מ"ד הא ביד הא בכלי מ"ט לא אמר הא בלחה הא ביבישה. יבישה מיפרך פריכה אין צריך חתיכה. ומ"ד הא בלחה הא ביבשה מ"ט לא אמר הא ביד הא בכלי. אמר לך בכלי א"צ למיתנייה התם [הא] קתני במתני' ואם בכלי כאן אסור בין במקדש בין במדינה אסור ואידך אמר לך הא דקתני התם משום דבעי איפלוג ר' אליעזר ור' יהושע. ואקשינן והא חתיכת יבלתו דומיא (דהכרתו) [דהרכבתו] והבאתו מחוץ לתחום קתני מה הללו משום שבות אף חתיכת יבלת משום שבות ואי בכלי איסור מלאכה הוא. ופרקינן הרכיבו דלא כר' נתן דאמר החי נושא את עצמו והא דר' נתן מפורש בשבת פרק [המצניע דף

מאי היא דתניא כהן שעלתה בו יבלת חבירו חותכה לו בשיניו בשיניו אין בכלי לא חבירו אין איהו לא מני אילימא רבנן ובמקדש כיון דאמרי רבנן בעלמא משום שבות הכא מה לי הוא מה לי חבירו אלא לאו ר"א דאמר בעלמא חייב חטאת והכא אע"ג דמכשירי מצוה דוחין את השבת כמה דאפשר לשנויי משנינן לא לעולם רבנן ואי עלתה בכריסו הכי נמי הכא במאי עסקינן כגון שעלתה לו נשיכה בגבו ובאצילי ידיו דאיהו לא מצי שקיל לה ואי רבנן נשקליה ניהליה ביד ותפשוט דרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר מחלוקת ביד אבל בכלי דברי הכל חייב וליטעמיך לרבי אליעזר נמי לישקליה ניהליה ביד האי מאי אי אמרת בשלמא רבי אליעזר היינו דגזר יד אטו כלי אלא אי אמרת רבנן היא נשקליה ניהליה ביד (א)ותו לא מידי: מתני' (ב)אכהן שלקה באצבעו כורך עליה גמי במקדש באבל לא במדינה (א) אם להוציא דם כאן וכאן אסור: גמ' (ג)אמר רב יהודה בריה דרבי חייא לא שנו אלא גמי אבל צלצול קטן הוי יתור בגדים ורבי יוחנן אמר לא אמרו יתור בגדים אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים לא הוי יתור בגדים ותיפוק ליה משום חציצה בשמאל אי נמי בימין ושלא במקום עבודה ופליגא דרבא דאמר רבא אמר רב חסדא גבמקום בגדים אפילו נימא אחת חוצצת דשלא במקום בגדים שלש על שלש חוצצות פחות משלש על שלש אינן חוצצות אדרבי יוחנן ודאי פליגא אדרב יהודה בריה דרבי חייא מי נימא פליגא השאני צלצול קטן דחשיב לישנא אחרינא אמרי לה אמר רב יהודה בריה דרבי חייא לא שנו אלא גמי אבל צלצול קטן חוצץ ורבי יוחנן אמר לא אמרו חציצה בפחות משלש על שלש אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים
שלש

רש"י

מאי היא. מנא תימרא דמודי ר' אליעזר דכמה דאפשר לשנויי משנינן דתניא כהן שעלתה בו יבלת וכו': בשיניו אין. דשבות הוא דבכלי לא ואפי' בשיניו חבירו אין ואיהו לא דחבירו לא מתקן ליה שפיר והכי אמר במסכת שבת בפרק המצניע (ד)דפליגי רבי אליעזר ורבנן בנוטל צפורניו זו בזו או בשיניו שר"א מחייב חטאת וחכמים אוסרין משום שבות ואוקימנא התם דכי מחייב ר"א בנוטל לעצמו אבל לחבירו דברי הכל פטור: מני. הא דקאמר בכלי לא ובעצמו לא: אילימא רבנן. דאמרי מכשירי מצוה לא דחו אב מלאכה ואשמעינן דשבות דחו כגון בשיניו בחבירו וכגון שעלתה לו בשבת דלא אפשר ליה למשקליה מאתמול: כיון דאמרי רבנן. לגבי דבר הרשות דנוטל לעצמו זו בזו או בשיניו אין כאן אלא משום שבות: הכא. דקשרו בחבירו משום שבות דמקדש לישתרי נמי לעצמו דהא איהו גופיה נמי שבות הוא: אלא לאו ר' אליעזר היא. דאמר בנוטל בשיניו לעצמו דעלמא שלא למצוה דחייב חטאת ומש"ה ה"נ כיון דאפשר בחבירו דהוי שבות לא שרינן ליה למידחי אב מלאכה ולמשקליה לנפשיה ואע"ג דאמר ר"א מכשירי מצוה דוחין אב מלאכה כמה דאפשר לשנויי משנינן: לעולם רבנן. דאי לר' אליעזר לא בעי שינוי ואפילו לעצמו ואפי' בכלי שרי ודקשיא לרבנן כיון דנוטל לעצמו נמי שבות הוא נישקליה איהו לנפשיה: אי דעלתה לו בכריסו. מקום שאפשר לו ליטלה בידו או בשיניו ה"נ: הכי גרסינן ואי רבנן לישקליה ניהליה ביד ותפשוט דר"א וכו'. כלומר אי אמרת בשלמא ר"א היא ומשום שינוי מתוקמא שפיר כמו שמתרץ לקמיה אלא אי אמרת רבנן וטעמא דבכלי לא משום דמכשירין לא דחו אב מלאכה ורבנן אשבות הוא דמהדרי נהי דאיהו גופיה מסני' ליה דלא אפשר למשקליה דבגבו הוא חבירו מיהא לשמעינן דנוטלה ביד דהא ידו נמי שבות היא והכי שפיר למתני דשמעינן מיניה תרתי חדא דמכשירין שבות דחו ולא אב מלאכה כדמשמע לן השתא ועוד שמעינן מיניה מדשרי ליה ביד ולא בכלי דהכא הוא כדר"א דאמר התם בפרק המצניע (שבת דף צד:) מחלוקת ביד אבל בכלי מודו רבנן דחייב חטאת דחשבינן ליה תולדה דגוזז את הצמר שהוא חותך מן המחובר לבעלי חיים אבל השתא לא מצינו למיפשטיה מינה ולמידק דהא (ב) בכלי לא משום דאב מלאכה הוא דהא ביד נמי שבות הוא ולא קשרי ליה: ולטעמיך לר"א נמי. נהי דטעמא משום שנוי הוה נשקליה ניהליה ביד דהא איכא שנוי דמודה ר"א בנוטל לחבירו שאינו אלא שבות: אי אמרת בשלמא ר"א. לגבי מכשירי מצוה שבות ואיסור דאורייתא היתר משוי להו וטעמא משום דאפשר לשנויי משנינן כי היכי דמשנינן מאב מלאכה לשבות משנינן נמי משבות החמורה לשבות הקלה הלכך יד חמורה משנינן דאורחיה בהכי ודומה לכלי ואיכא למגזר בה טפי יד אטו כלי: אלא אי רבנן. וטעמייהו משום דאב מלאכה לא מידחי למה להו לאהדורי (אלא) אשבות כל דהו: ותו ליכא. לאקשויי מידי: מתני' כורך עליה גמי. ואע"פ שהגמי מרפא את המכה הואיל והשתא מיהא לורך עבודה היא דלאו אורח ארעא שתראה מכתו עם העבודה מכסה אותה בגמי: אבל לא במדינה. שמרפא בשבת ורפואה בשבת שבות היא ואסור: ואם להוציא דם. שמהדקה בגמי כדי להוציא דמה: כאן וכאן אסור. שאין זה צורך עבודה ועוד דהוה ליה חובל ואב מלאכה לא משתרי לגבייהו: גמ' צלצול קטן. אזור קטן נאה כמו היא חגרה בצלצול (ה)(קטן) דסוטה (דף ט:) ובלע"ז בנדי"ל: הוי יתור בגדים. ותניא בשחיטת קדשים בפרק שני (זבחים דף יח.) לבש שני אבנטים חסר אחת או יותר אחת או שהיתה לו רטיה על (ג) בשרו תחת בגדו ועבד עבודה עבודתו פסולה ויליף לה התם מקראי בני אהרן הכהנים[א] בכהונם כלומר בבגדי הדיוט הזקוקין להם (ד) כהן הדיוט שלבש בגדי כהן גדול ועבד עבודתו פסולה דהיינו יתור בגדים: לא אמרו. באותה משנה יתור בגדים אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים כגון באצבע לא הוי יתור בגדים: ותיפוק ליה. בין גמי בין צלצול משום דחייץ בין ידיו לעבודה ואנן (ולקח בעינן) ולקח הכהן[ב] וזרק הכהן[ג] בעינן דמשמע בעצמו על ידו ולא ע"י אחרים: בשמאל. שאין עבודה כשרה בה כדאמר בשחיטת חולין (ו)כל מקום שנאמר אצבע או (כהן) [כהן] אינו אלא ימין: אי נמי בימין שלא במקום עבודה. כגון על גב האצבע: ופליגא. הא דר' יוחנן דאמר שלא במקום בגדים לא הוי יתור בגדים ואפי' בגד ג' על ג' משמע דלא פסיל: אדרבא. (ה) דאמר במקום בגדים אפי' נימא אחת חוצצת ואע"ג דמשום יתור בגדים ליכא למימר דהא לאו בגד הוא חציצה מיהא הויא דכתיב (ויקרא ו) ומכנסי בד[ד] ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ: ג' על ג' חוצצות. דכיון דבגד מקרי הוי יתור בגדים והאי דנקט בלשון חציצה משום דרישא איירי בנימא אחת במקום בגדים דלא מצי למתנייה יתור בגדים דלאו בגד הוא: פחות מג' אין חוצצות. דאיידי דלא חשיב בגד יתור בגדים אין כאן דלאו בגד הוא וחציצה נמי אין כאן דשלא במקום בגדים הוא ושלא במקום עבודה: אדר' יוחנן ודאי פליגא. הא דרבא כדאמרן שלא במקום בגדים ר' יוחנן לא חשיב יתור כלל אפי' בבגד גדול: אדרב יהודה בריה דר' חייא מי נימא פליגא. הא דרבא דאמר שלא במקום בגדים פחות מג' אין חוצצות ואיהו אמר דצלצול קטן חייץ ואף על גב דלא הוי שלש על שלש: צלצול קטן חוצץ. משום יתור בגדים והיינו נמי כלישנא קמא ואין בה חילוק אלא במילתיה דר"י והאי דנקטי לה במילתיה דרב יהודה בלשון חציצה משום הך פלוגתא דר' יוחנן דלא מצי למתנייה משום יתור בגדים דקאמר פחות משלש על שלש חוצץ במקום בגדים ופחות מג' לא מצי למימר יתור בגדים אלא משום חציצה להכי נקט לה לכולה בלשון חציצה:
שלש

תוספות

מה לי הוא ומה לי חבירו. וא"ת וכר' אליעזר מי ניחא והא לא שרי הכא אלא בשיניו ובמתני' שרי ביד מדקתני אם בכלי כאן וכאן אסור משמע הא ביד שרי וי"ל דגבי בהמה דאיכא מיאוס לחתוך בשיניו לא הוצרכו לחתוך בשיניו אלא ביד וא"ת והיכי מצינו למימר אליבא דר"א דהיכא דאפשר לשנויי משנינן והא קאמר בפרק אם לא הביא (שבת דף קל.) דמביא סכין למול אפי' דרך רה"ר אע"ג דאפשר לשנויי ולהביאו דרך גגות וקרפיפות וחצירות וי"ל דהתם מקצר דרכו ליגך דרך רה"ר אבל הכא היכול לחותכו ביד כמו בכלי מודה ר' אליעזר דמשנינן:

שעלתה לו נשיכה בגבו. תימה דלשמעינן רבותא טפי כגון שעלתה במקום שיכול הוא בעצמו ליטול ואפ"ה שרי הוא בעצמו ליטול אף על גב דלא הוי כלאחר יד ויש לומר דאי לא אשמעינן בחבירו הוי סלקא דעתך דלא שרינן לחבריה ליטול כדי שיעבוד חבירו:

(ו) הכי גרסינן ואי רבנן נשקליה ביד ותפשוט דר' אלעזר. פירוש דשמעינן מינה תרתי חדא דמכשירי מצוה לא דחו אב מלאכה ועוד דשמעינן דבכלי מודו דחייב חטאת אבל השתא לא מצינו למיפשטיה ולמידק דבכלי לא משום דאב מלאכה היא דהא ביד נמי שבות הוא ולא קשרו:

אא"ב ר' אליעזר. פי' כי היכי דמשנינן מאב מלאכה לשבות משנינן נמי משבות חמור לשבות הקל אלא אי אמרת רבנן למה להו לאהדורי (אלא) אשבות כל דהו והקשה השר מקוצי' דאמאי ניחא ליה למיעבד הרחקה לר"א טפי מלרבנן והיה נראה להפך דהא ר"א מיקל טפי ותירץ דהיא הנותנת אליבא דרבנן יש להתיר כל שבות דלא נפיק מיניה חורבה כיון דאית להו דמשום הכשר לא דחינן שבת אבל ר' אליעזר דאית ליה דמכשירי' דוחה ומיהו באפשר לשנויי משנינן יש לנו לחזר אחר שבות הקל שלא יבא להתיר בלא שינוי באפשר לשנויי:
לישמעינן

עין משפט נר מצוה

סד א מיי' פ"י מהלכות כלי מקדש הלכה ט סמג עשין קעג:
סה ב מיי' פכ"א מהל' שבת הל' כה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף כד בהג"ה:
סו ג מיי' פ"י מהלכות כלי מקדש הלכה ו סמג עשין סה:
סז ד ה מיי' שם הל' ח:

פניני רש"י

צלצול קטן דחשיב. ...גרסינן צלצול קטן והוא קשר של משי: (ע"ז עג. ד"ה צרצור קטן)
צלצול קטן דחשיב. לפי שעשוי לנוי והוי בגד: (זבחים יט.)
לישנא אחרינא אמרי לה. בדר' יהודה בר' חייא לא פליגי לישני דחוצץ נמי דקאמר משום ייתור בגדים הוא דלא שייכא למימר חציצה שלא במקום בגדים ושלא במקום עבודה דאי במקום עבודה אפי' נימא חייצא ובדר' יוחנן הוא דפליגי ליש‍ני: (זבחים יט.)

רב נסים גאון

כיון דאמרי רבנן בעלמא משום שבות הכא מה לי הוא מה לי חברו אלא לאו רבי אליעזר היא דאמר בעלמא חייב חטאת עיקרה במס' שבת בפ' המצניע (דף צד) דתנן הנוטל ציפורניו כו' ר' אליעזר מחייב חטאת וחכמים אומרים משום שבות:
ודקתני כורך עליה גמי איתא בטהרות בתוספות מסכת כלים פ' ו' ר' יוסי מטמא בגמי מפני שהרופא נותנו על המכה שמוצץ הלחה:
לא שנו אלא גמי אבל צילצול קטן הוי יתור בגדים טעמא דמילתא שהכהן אינו רשאי לשמש במקדש ולעשות עבודה אלא בבגדים האמורים בתורה דילמא מוסיף עליהם ותהיה עבודתו פסולה אם הוסיף עליהן ואיתא בשחיטת קדשים בפרק כל הזבחים שקבל דמן זר אונן (דף יח) לבש ב' מכנסים ב' אבנטים ב' כתנות כו' פסולה עבודתו:
ותיפוק לי משום חציצה בשמאל טעמא דמילתא כי הכהן אינו רשאי לקשור על ידו דבר שיהא חוצץ בין ידו ובין כלי שרת וכן לא יהא דבר חוצץ בין ידו ובין הדם כמפורש לשם (זבחים דף כד) מה כלי שרת אין דבר חוצץ בין כלי שרת ובינו כו' וכן היינו פירוקא דפרקינן בשמאל לפי שהעבודה לא הותרה אלא בידו הימנית אבל בשמאלו לא כדתנינן התם (זבחים דף טו) קיבל בשמאל פסול:

רבינו חננאל

דאפשר לשנויי משנינן ומנא תימא דתניא כהן שעלתה לו יבלת חבירו חותכה לו (בשיש) [בשיניו] חבירו אין איהו לא. בשיניו אין בכלי לא מני הא אילימא רבנן כיון דאמר משום שבות מה לי הוא ומה לי חבירו. אלא לאו ר' אליעזר היא דאמר בעלמא חייב חטאת כו':
מתני' כהן שלקה באצבעו כורך עליה גמי במקדש אבל לא במדינה. א"ר יהודה בריה דר' חייא לא שנו אלא גמי אבל צלצול קטן חוצץ. ור' יוחנן אמר לא אמרו חציצה בפחות מג' אצבעות אלא במקום בגדים אבל אצבע וכל כיוצא בה שאינה מקום

מסורת הש"ס

גמ' א)[סוכה לו: וש"נ] ב)זבחים יט. ג)שם [עד סוף כל הענין ושם איתא רבי יהודה וכ"ג כאן הגאון יעב"ץ ז"ל] רש"י ד)[דף צד:] ה)[ליתא שם] ו)[דף כב ע"א]

הגהות הב"ח

(א) במשנה ואם להוציא:
(ב) רש"י ד"ה הכי גרסינן וכו' דהא דבכלי לא:
(ג) ד"ה הוי יתור וכו' רטיה על מכת בשרו תחת בגדו ועבד עבודתו כצ"ל ותיבת עבודה נמחק:
(ד) בא"ד הזקוקין להן הא כהן:
(ה) ד"ה ופליגא הא וכו' דלא פסיל אדרבא הס"ד ואח"כ מ"ה דאמר רבא במקום:
(ו) תוס' ד"ה הכי וד"ה אא"ב ר' אליעזר הד"א:

הגהות

גמ' רב יהודה בר"ח. רב מיותר כי לא נסמך: (סדר הדורות)
רש"י ד"ה ה"ג ואי רבנן. ולא בכלי דהכא כו'. נ"ל דהכי כו': (רי"א חבר)

תורה אור

רש"י א] וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: (ויקרא א, ח)
ב] וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: (ויקרא ד, כה)
ג] וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: (ויקרא יז, ו)
ד] וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: (ויקרא ו, ג)